

گفت‌وگو با مهدی امین‌زاده باغدار و ضباط پسته در استان خراسان رضوی ـ بخش دوم

گرم شدن موتور تولید پسته در خراسان

مصاحبه‌کننده: محمدعلی انجم‌شعاع

در شماره قبلی ماهنامه دنیای پسته مهدی امین‌زاده از باغداران و ضباطان پسته مقیم استان خراسان رضوی در خصوص ضبط پسته در شهرستان بردسکن و منطقه توضیح داد. در این شماره قسمت دوم گفت‌وگو با وی که عمدتاً متمرکز بر وضعیت تولید پسته در این منطقه است را می‌خوانیم.

آقای امین‌زاده! شما در بخش کشاورزی هم فعال هستید. بفرمایید وضعیت آب در بردسکن چگونه است؟

در بردسکن هم مانند بقیه مناطق سال به سال وضعیت آب وخیم‌تر می‌شود؛ نمونه‌اش یکی از چاه‌های ما است که ۵ سال پیش پروانه‌اش ۲۸ لیتر در ثانیه بود، اما اکنون آب‌دهی آن عملاً به ۲۳ لیتر در ثانیه رسیده‌است. چاه‌هایی هم که قبلاً ۱۷ یا ۱۸ لیتر در ثانیه آب می‌دادند، الان ۹ لیتر در ثانیه آب می‌دهند. وضعیت آب روزبه‌روز بدتر می‌شود و چون در این منطقه میزان عملکرد در واحد سطح بالا است، روی قیمت آب تأثیر گذاشته و قیمت آب خیلی افزایش پیدا کرده‌است.

این افزایش قیمت بر چه مبنایی و به چه میزان بوده‌است؟

در رابطه با چاهی که پروانه‌اش ۲۸ لیتر بود، حدود ۵ سال پیش قیمت هر ساعت آب از ۱۲ شبانه‌روز یا همان یک ساعت از ۲۸۸ ساعت در طول سال که چاه روشن است، حدود ۱۵۰ میلیون تومان بوده‌است؛ همان چاه باوجود اینکه لیتراژش کمتر شده و از ۲۸ لیتر به ۲۳ لیتر رسیده، اما درحال‌حاضر هر ساعت از آب این چاه یک میلیارد تومان معامله می‌شود! یعنی اگر کسی بخواهد امروز این چاه را قیمت‌گذاری کند ۲۸۸ میلیارد تومان قیمت می‌خورد.

قیمت زمین چگونه محاسبه می‌شود؟

در سال ۱۳۹۵ هر هکتار ۲۰۰ میلیون تومان معامله می‌شد، ولی الان هر هکتار باغ پسته با درختان ۱۵ تا ۲۰ ساله به قیمت ۲ تا ۲,۵ میلیارد تومان معامله می‌شود.

هر هکتار چند ساعت آب لازم دارد؟

قبلاً که لیتراژ چاه خوب بود هر هکتاری به‌طور متوسط بین ۵ تا ۶ ساعت آب لازم داشت؛ در صورتی‌که الان با کم شدن آب، اگر کسی بخواهد خوب رسیدگی کند، حداقل ۷ تا ۸ ساعت آب نیاز دارد.

طبق فرمایش شما یعنی هر هکتار ۸ میلیارد تومان آب نیاز دارد؛ قیمت زمین هم ۲ میلیارد تومان است؛ پس در مجموع هر هکتار ۱۰ میلیارد تومان قیمت می‌خورد؟

بله! در آن مورد خاص حدود ۷ تا ۸ میلیارد تومان قیمت یک هکتار باغ با ۶ ساعت آب است. اگر خوب به باغ رسیدگی کنند حداقل دو تن پسته خشک در هکتار در سال برداشت می‌کنند. ولی سایر موارد

حدود ۵ تا ۶ میلیارد تومان قیمت می‌خورد.

یعنی دست پُر ۵۵۰ میلیون تومان پسته می‌فروشد که با ۸ میلیارد تومان سرمایه اولیه توجیه ندارد.

بله! اگر امروز شما بخواهید بسنجید توجیه ندارد؛ اما علت اصلی این امر، افزایش قیمت پسته طی دو سه سال اخیر است. قیمت پسته از سال ۱۳۹۵ تا امروز از قیمت ۱۷، ۱۸ هزار تومان به ۱۴۰، ۱۵۰ هزار تومان افزایش یافته و این افزایش قیمت بر روی قیمت آب و ملک در این منطقه نیز تأثیر گذاشته‌است.

شما گفتید قیمت آب چاهی که ۲۳ لیتر آب دارد ساعتی یک میلیارد تومان است، قیمت هر ساعت آب بقیه چاه‌ها با لیتراژ کمتر، مثلاً ۱۰ لیتر، چقدر است؟

این چاهی که عرض کردم به‌خاطر لیتراژ بالا و موقعیت استثنایی که دارد و وسعت باغ‌ها زیاد است و جزو باغ‌های خوب منطقه هست با این قیمت خرید و فروش می‌شود، وگرنه بقیه چاه‌ها از ساعتی ۴۰۰ میلیون تومان تا ۶۰۰ میلیون تومان است.

اگر ما قیمت هر ساعت را ۵۰۰ میلیون تومان هم حساب کنیم قیمت یک چاه ۱۴۰ میلیارد تومان می‌شود!

بله! یک حلقه چاه ۱۴۰ میلیارد تومان قیمت دارد که مجموعاً با ۵۰ هکتار باغ با قیمت هر هکتار ۲,۵ میلیارد تومان می‌شود ۲۶۵ میلیارد تومان! اکثر باغات هم خرده مالک هستند و از ۲۰ دقیقه آب دارند تا مالکی که ۷۰، ۶۰ ساعت آب دارد.

یکی از علت‌هایی که آب در این منطقه گران شده‌است به‌خاطر خرده‌مالک بودن است. خرده‌مالکان با یکی دو ساعت آب می‌توانند برداشت خوبی داشته‌باشند، اما اگر فردی بخواهد یک چاه دربست بخرد شاید از نظر اقتصادی برایش توجیه نداشته‌باشد.

آب‌ها علاوه بر کم شدن آیا شور هم شده‌اند؟

بله! شورتر شده‌اند، حتی خیلی از چاه‌ها بابت شوری مجوز جابه‌جایی گرفتند و به‌خاطر این‌کار مقداری از میزان پروانه برداشت را کم کرده‌اند. به‌یاد دارم که در سال ۱۳۹۰ مقدار شوری آب (EC) را حدود ۳ هزار می‌گفتند؛ ولی الان صحبت از ۴ تا ۵ هزار است. البته این میزان شوری نسبت به برخی جاها مثل منطقه انار در استان کرمان ممکن است شیرین به‌حساب بیاید.

شما از میزان سطح زیرکشت پسته در بردسکن اطلاع دارید؟

درحال‌حاضر اطلاع دقیقی ندارم، اما باتوجه به اطلاعاتی که حدود ۷، ۸ سال پیش بر روی آن کار کرده‌ام و برآورد انجام دادم، در سطح شهرستان حدود ۷ هزار هکتار باغ مثمر بوده و الان پیش‌بینی من این است که اینجا حداقل ۱۰ هزار هکتار باغ مثمر وجوددارد.

اکثر باغداران عمده مالک هستند یا خرده مالک؟

اوایل یعنی حدود ۱۰، ۱۵ سال پیش که من اینجا آمدم همه خُرد بودند؛ مالک‌های خرده‌مالک اینجا زیاد داشتیم و عمده‌مالک کم بود. مثلاً باغداران اکثراً ۲ تا ۵ تن پستهٔ تَر می‌آوردند و عمده‌هایشان انگشت‌شمار بودند، ولی الان که نگاه می‌کنیم تعداد عمده‌مالک‌ها خیلی بیشتر شده‌است.

علت این تغییر چه بوده‌است؟ عمده مالک‌هایی بودند که محصول‌شان را به پسته تغییر کشت دادند یا خرده مالک‌ها با هم یکی شدند؟

هم می‌توان گفت باغ‌های جدیدی که احداث شده، الان به ثمر رسیده‌اند و هم برخی از خرده‌مالکان با هدف سرمایه‌گذاری ملک بقیه مالکان را خریده و ۵۰ هکتار باغ یکدست ایجاد کرده‌است.

از اهالی همین‌جا یا از شهرهای دیگر آمده‌اند؟

از اهالی همین‌جا هستند؛ به‌دلیل بازدهی خوب باغداری پسته در این منطقه، بعضی از کشاورزان محصولاتی از قبیل کشمش و انگور را به پسته تغییر کشت داده‌اند.

در بردسکن علاوه بر پسته‌کاری بخش معادن نیز رونق خوبی دارد.

روندی که شما فرمودید برخلاف کل کشور است! معمولاً در همه جا خرده‌مالکی افزایش یافته‌است، اما طبق صحبت‌های شما در بردسکن کمتر شده‌است. قاعدتاً وقتی عمده مالکی بیشتر شود بهتر هزینه شده و در نتیجه محصول بهتری هم به‌دست می‌آید.

بله؛ هم کیفیت و هم حجم محصول بهتر شده‌است. یک علت دیگر هم این است که نسل جدیدی که وارد کار می‌شوند علاقه‌ای به کار کشاورزی ندارند و یا شاید چون کار روی نیم هکتار توجیه اقتصادی نداشته، زمینش را فروخته و نفرات بعدی اینها را خریده‌اند و دوباره تجمیع کرده‌اند.

فکر می‌کنم شما هم چنین کاری را انجام داده‌اید؟

بله؛ بعضی جاها ما همین کار را کردیم و تجمیع کردیم.

آنهایی که ملک‌شان را فروختند به‌طورکلی از حرفه کشاورزی بیرون رفته‌اند؟

بله؛ جوانان‌شان که دنبال فعالیت‌های مجازی اعم از بورس و رمز ارزها رفته‌اند و برای بقیه هم الگو شدند؛ به‌نحوی که شاید از هر ۲۰ نفر یک نفر موفق بوده‌است. ولی همه نگاه به آن فرد می‌کنند و بعضی‌ها سرمایه‌شان را در این راه از دست داده‌اند.

آیا افرادی که درحال‌حاضر باغدار پسته هستند از سیستم‌های نوین آبیاری استفاده می‌کنند و کارشناس باغ دارند؟

بله، درحال‌حاضر اکثراً به‌علت کاهش میزان آب و برای رعایت الگوی مصرف آب و راحت‌تر بودن کوددهی از طریق سیستم‌های آبیاری نوین، به سمت آبیاری کم فشار و یا پرفشار زیرسطحی رفته‌اند. سیستم آبیاری قطره‌ای روسطحی خیلی کم است.